

HØJESTERETS KENDELSE

afsagt tirsdag den 5. april 2016

Sag 252/2015

Anklagemyndigheden

mod

T

(advokat Mette Grith Stage, beskikket)

I tidligere instanser er afsagt kendelse af Retten i Odense den 19. august 2015 og af Østre Landsrets 4. afdeling den 23. september 2015.

I påkendelsen har deltaget fem dommere: Jytte Scharling, Niels Grubbe, Thomas Rørdam, Hanne Schmidt og Lars Hjortnæs.

Påstande

Advokat Mette Grith Stage har på vegne af T nedlagt påstand om, at forsvaret havde krav på at modtage kopi af sagens akter i papirformat, hvorfor anklagemyndigheden skulle have efterkommet forsvarerens begæring herom.

Anklagemyndigheden har principalt påstået afvisning af sagen, subsidiært stadfæstelse af landsrettens kendelse.

Anbringender

Advokat Mette Grith Stage har på vegne af T anført, at der er tale om et så væsentligt og principielt spørgsmål, at der foreligger den fornødne retlige interesse i kæremålet, selv om der er afsagt dom i sagen.

Det er åbenbart, at retsplejelovens § 729 a, stk. 3, sigter til udlevering af akterne i papirkopi og ikke i elektronisk form. Bestemmelsen svarer til den tidligere bestemmelse i retsplejelo-

vens § 745, som blev indført på et tidspunkt, hvor det ikke var teknisk muligt at udlevere materialet i digital kopi.

Lovens udgangspunkt er, at forsvareren har krav på at modtage sagens akter i papirformat, og dette udgangspunkt kan alene fraviges – f.eks. ved udlevering af sagen digitalt – hvis der vil være en ikke ubetydelig ulempe forbundet med at kopiere sagen.

Der skal foretages en afvejning af sagens karakter og alvor over for ulempen for politiet ved at skulle forestå kopieringsarbejdet. Der er tale om en alvorlig narkosag med fire tiltalte, og kopiering af syv ringbind – hvilket ikke er specielt omfangsrigt for en narkosag – kan ikke siges at påføre politiet en sådan arbejdsbyrde eller ulempe, at udgangspunktet om, at forsvareren har krav på sagen i papirkopi, kan fraviges. Det må antages, at politiet har flere ressourcer til varetagelse af kopieringsopgaven end forsvarerens advokatfirma.

Det er ganske besværligt og tidskrævende for forsvareren at gennemgå en sag, der alene foreligger elektronisk, særligt med en klient, der er varetægtsfængslet. Hvis klienten ønsker at se dele af materialet, vil han enten selv skulle sidde med forsvarerens computer og gennemse de enkelte PDF-filer én efter én, eller også skal klienten og forsvareren sidde tæt sammen og se på den relativt lille skærm på den bærbare PC. Det er ikke nemt i arresten, hvor der i flere af besøgslokalerne end ikke er et bord, men hvor forsvarer og klient ofte sidder i hver sin ”lænestol” eller ved siden af hinanden på en briks med computeren på knæet.

Ud over de praktiske forhold omkring arrestbesøg giver papirakter forsvareren mulighed for at gøre notater og foretage udstregninger mv. i materialet.

I relation til spørgsmålet om tilgængelighed var der ikke nogen søgefunktion i det elektronisk fremsendte materiale. I de andre ”elektroniske” sager har det været muligt at søge på et bestemt ord, f.eks. klientens navn. Dette har ikke været muligt i den konkrete sag, hvor politiet ikke har indscannet bilagene læsbart. Konsekvensen heraf har været, at hver enkelt PDF-fil skulle åbnes for at se, hvad det pågældende bilag i filen indeholdt. Det har været meget tidskrævende, og det ville have været langt nemmere for hende, hvis hun havde haft et ringbind med bilagene, som hun kunne bladre igennem og skimme for relevante oplysninger.

Anklagemyndigheden har for så vidt angår den principale påstand om afvisning gjort gældende, at T ved domsafsigelsen modtog dommen, hvorfor der ikke er den fornødne retlige interesse i at få prøvet, om forsvareren under sagens behandling burde have haft sagens materiale udleveret i en papirkopi.

For så vidt angår den subsidiære påstand om stadfæstelse af landsrettens afgørelse har anklagemyndigheden gjort gældende, at der ikke efter retsplejelovens § 729 a, stk. 3, er krav på at få udleveret sagens materiale i en papirkopi.

Selv om bestemmelsen oprindeligt må have sigtet til udlevering af materialet i papirkopi, er der ikke noget til hinder for, at kopi af materialet udleveres i andet end papirform, hvis dette er teknisk muligt. Der er ikke tilkendegivelser i forarbejderne, der udelukker en sådan fortolkning. Hovedformålet med bestemmelsen i retsplejelovens § 729 a, stk. 3, er at sikre, at forsvareren får adgang til sagens materiale, og hvis dette kan opfyldes på anden vis end ved udlevering af en papirkopi, ses der efter ordlyden af bestemmelsen ikke at være noget til hinder herfor.

Der er således ikke grundlag for at antage, at bestemmelsen i retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 2. pkt., udelukker, at kravet opfyldes ved udlevering af materialet i elektronisk form. Det må bero på en konkret vurdering og afvejning i den enkelte sag, om materialet helt eller delvist bør udleveres i papirudgave til en forsvarer, som måtte ønske det.

”Kopi af materialet” må endvidere fortolkes i lyset af den samfundsmæssige udvikling, der går i retning af en mere og mere udbredt brug af digitale medier. Som et eksempel på denne udvikling kan henvises til retsplejelovens § 148 a, der trådte i kraft 1. januar 2016, og hvorefter borgerlige retssager skal anlægges og behandles ved anvendelse af en digital sagsportal.

Selv om digitaliseringen ved domstolene i første omgang ikke omfatter straffesager, må retsplejelovens § 729 a, stk. 3, læses i lyset af den generelle udvikling og i lyset af, at udtrykket ”kopi” i borgerlige sager fremover skal forstås som en digital kopi, og at ”kopi af materialet” i § 729 a, stk. 3, på den baggrund nu også kan forstås som en elektronisk kopi.

Der arbejdes generelt i anklagemyndigheden – i samarbejde med domstolene – hen imod en digital sagsbehandling af alle typer af straffesager samt en efterfølgende indenretlig digital behandling af sagen. I lyset heraf er det rimeligt og fornuftigt, at også udlevering af kopi af sagens akter til forsvareren i en straffesag sker ved brug af de tilgængelige digitale løsninger.

Endelig har udleveringen af materialet elektronisk ikke betydet, at materialet derved blev utilgængeligt for forsvareren. De praktiske gener, som forsvareren har anført vedrørende udleveringen af materialet i elektronisk form, bør ikke føre til, at materialet burde have været udleveret i papirform.

Samlet set er det derfor anklagemyndighedens opfattelse, at der er den fornødne hjemmel i retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 2. pkt., til, at udlevering af straffesagens materiale til forsvareren kan ske ved udlevering af en kopi i elektronisk form, og at der i sagen ikke var konkrete forhold, som indebar, at forsvareren burde have haft udleveret materialet i en papirkopi.

Højesterets begrundelse og resultat

Kæremålet vedrører spørgsmålet, om anklagemyndigheden under en straffesag mod T var forpligtet til at udlevere sagens bilag i papirformat til Ts forsvarer, advokat Mette Grith Stage, selv om bilagene blev udleveret i en elektronisk version.

Efter karakteren af det omtvistede spørgsmål finder Højesteret, at der fortsat er den fornødne retlige interesse i kæremålet, selv om straffesagen er afsluttet.

Ifølge retsplejelovens § 729 a, stk. 3, 2. pkt., skal forsvareren have udleveret kopi af det materiale, som politiet har tilvejebragt, i det omfang det uden ulempe kan kopieres. Bestemmelsen svarer med sproglige moderniseringer til den tidligere gældende bestemmelse i retsplejelovens § 745. Denne bestemmelse blev indsat i loven i 1978, hvor det ikke var muligt at mangfoldiggøre bilag i elektronisk form. Der er endvidere endnu ikke truffet en generel beslutning om anvendelse af elektronisk sagsbehandling i det danske retssystem i straffesager, og dette er heller ikke almindelig praksis i dag.

Højesteret finder herefter, at forsvareren som udgangspunkt har krav på en papirkopi af sagens bilag, selv om der stilles en elektronisk kopi af bilagene til forsvarerens rådighed. Høje-

steret finder endvidere, at der ikke i den foreliggende sag er oplyst omstændigheder, som giver grundlag for at fastslå, at det har været forbundet med en sådan ulempe at kopiere bilagene, at dette udgangspunkt kan fraviges.

Højesteret ændrer herefter landsrettens kendelse således, at anklagemyndigheden skulle have efterkommet anmodningen om at udlevere fotokopier af sagens akter til Ts forsvarer, advokat Mette Grith Stage.

Thi bestemmes:

Landsrettens kendelse ændres således, at anklagemyndigheden skulle have efterkommet forsvarerens begæring om at modtage kopi af sagens akter i papirformat.